

dr Jarosław Bubiło

Akademia Zamojska

e-mail: jaroslaw.bubilo@akademiazamojska.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0003-4108-221X>

Wybrane aspekty wpływu uzależnienia od internetowej pornografii perswazyjnej na sferę integralności seksualnej (poczucia przynależności do określonej płci) – próba diagnozy mechanizmów kształtowania orientacji psychoseksualnej wskutek nałogowej konsumpcji pornografii perswazyjnej w perspektywie prawnej i psychologicznej

THE IMPACT OF ADDICTIVE PERSUASIVE PORNOGRAPHY ON SEXUAL INTEGRITY AND GENDER IDENTITY: A LEGAL AND PSYCHOLOGICAL ANALYSIS

Summary

This article presents a preliminary analysis and formulates research hypotheses concerning the impact of compulsive persuasive internet pornography consumption on the sexual integrity and gender identity of adult recipients, examined within the context of EU and national legal regulations. The article presents autogynephilic persuasive pornography as a specific genre of legal pornography available to adults. It examines the legal and psychological implications of compulsive consumption and addiction to this genre on the sexual integrity (autonomy) of adult recipients and the formation of their gender identity (defined as a sense of belonging to a given gender). This publication does not analyse the issue of potential availability or the impact of persuasive pornography on minors, but focuses exclusively on analyzing the impact of persuasive pornography on adults and the related legal implications. The primary method employed is an interpretive analysis of normative acts. The analysis covers the legal status as of October 2025.

Keywords: persuasive pornography; gender identity; addiction; hypnotic pornography; brain-washing; sexual integrity

Streszczenie

Artykuł ma charakter ogólnego analitycznego zarysu, wstępnego rozpoznania i wprowadzenia do problematyki oraz sformułowania hipotez badawczych dotyczących oddziaływania nałogowej konsumpcji internetowej pornografii perswazyjnej na sferę integralności i orientacji seksualnej pełnoletnich odbiorców na tle obowiązujących w UE i krajowych regulacji prawnych. Wywód jest próbą przedstawienia określonego gatunku legalnej pornografii dostępnej dla osób pełnoletnich w postaci autoginefilnej pornografii perswazyjnej oraz prawnych i psychologicznych implikacji wpływu nałogowej konsumpcji i uzależnienia od tego gatunku pornografii na sferę integralności (autonomii) seksualnej pełnoletnich odbiorców oraz kształtowania ich orientacji seksualnej (poczucia przynależności do danej płci). Przedmiotowa publikacja nie analizuje kwestii potencjalnej dostępności, ani wpływu pornografii perswazyjnej na osoby małoletnie, ale skupia uwagę wyłącznie na zobrazowaniu i analizie oddziaływania pornografii perswazyjnej na osoby pełnoletnie oraz związanych z tym implikacjach prawnych. Podstawową metodą zastosowaną w artykule jest analiza interpretacyjna aktów normatywnych. Rozważania obejmują stan prawny na październik 2025 roku.

Słowa kluczowe: pornografia perswazyjna; orientacja seksualna; uzależnienie; pornografia hipnotyczna; pranie mózgu; integralność seksualna

Wprowadzenie

Pornografia¹ immanentnie wiąże się z różnorodnymi przejawami seksualności człowieka. Europejskie systemy prawne (w tym polski), gwarantując jednostce ludzkiej prawo

-
- 1 Artykuł nie analizuje problemu prawidłowego definiowania granic znaczeniowych samego pojęcia treści pornograficznych konstruowanego wedle różnych, niejednoznacznych metod i kryteriów, m.in. z uwagi na wielość form i możliwych środków przekazu pornografii oraz faktu, że – jako zjawisko społeczne – pornografia jest wielowymiarowa i wielopłaszczyznowa (tak słusznie Ewa Basior, *Świat pornograficzny zawarty w cyberprzestrzeni – rozważania wokół art. 202 kk*, „Człowiek w Cyberprzestrzeni”, 2017, nr 3, s. 25–26), a także ze względu na już istniejącą niezwykle obszerną literaturę dotyczącą tej kwestii (m.in. propozycje Mariana Filara, Jarosława Warylewskiego oraz Patrycji Kozłowskiej i Marzeny Kucharskiej na gruncie regulacji prawa karnego; zob. w tym zakresie M. Filar, *Pornografia*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, 1993, nr 8–9, s. 24 i n.; M. Filar, *Pornografia. Studium z dziedziny polityki kryminalnej*, Toruń 1977, s. 30; M. Filar, *Przestępstwa seksualne w nowym kodeksie karnym*, w: *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, z. 2, Warszawa 1997, s. 39–40; J. Warylewski, *Pornografia w Internecie – wybrane zagadnienia prawnokarne*, „Prokuratura i Prawo”, 2002, nr 4, s. 52; J. Warylewski, *Pornografia – próba definicji*, w: *Pornografia*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2011, s. 23; P. Kozłowska, M. Kucharska, *Prawnokarne aspekty pornografii*, „Prokuratura i Prawo”, 1999, nr 4, s. 16), dość powiedzieć, że współcześnie określenie „pornografia” trafnie definiowane jest jako jakiegokolwiek wyrażenie osoby, osób lub przedmiotów o obiektywnie jednoznacznie seksualnych cechach w celu pobudzenia seksualnego lub wywołania podniecenia u odbiorców, prowadzące do aktywności seksualnej w formie stosunku lub masturbacji. W polskim porządku prawnym termin „treści pornograficzne” pojawia się m.in. w art. 200, 200a, 202§1–4 kodeksu karnego przy konstrukcji typów czynów zabronionych. Z kolei zgodnie

do prywatności, do autonomii woli w zakresie swojej seksualności², nie wprowadzają zakazu korzystania w intymnym życiu seksualnym z legalnych treści pornograficznych w ramach wolności podejmowania hetero-, homo-, bi-, autoseksualnych legalnych praktyk (aktywności) seksualnych, choć mogą ograniczać do nich dostęp (poprzez zakazy karne). Przedmiotowe rozważania ograniczają się wyłącznie do prywatnej konsumpcji (korzystania z) określonego rodzaju legalnych treści o charakterze pornograficznym, z których korzystanie, nawet jeżeli może się to spotkać z dezaprobatą moralną

z interpretacją Sądu Najwyższego są to treści przedstawiające czynności seksualne człowieka, w szczególności ukazujące organy płciowe człowieka w ich funkcjach seksualnych, zawarte w utrwalonej formie, np. obrazów, zdjęć, nagrań wideo lub w formie pokazów na żywo, obejmujące zarówno czynności niesprzeczne z biologicznym uwarunkowaniem człowieka, jak i czynności sprzeczne z przyjętymi w społeczeństwie wzorcami zachowań seksualnych (tak Wyrok SN z dnia 23 listopada 2010 r., IV KK 173/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 2302). Podkreślić należy, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego użyte w kodeksie karnym pojęcie „treści pornograficzne” jest pojęciem prawnym, nie zaś medycznym lub seksuologicznym, w związku z czym jedynie sąd jest właściwy do oceny, czy dane treści lub formy należy zakwalifikować jako pornograficzne.

- 2 Akty prawa międzynarodowego (z zakresu ochrony praw człowieka) i unijnego niejednokrotnie ujmują wyrażanie przez osoby dorosłe prawa do samostanowienia w zakresie dobrowolnej prywatnej aktywności seksualnej (wolność seksualna) jako element składający się na prawo do ochrony życia prywatnego (art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2: Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) formułuje „prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego”; podstawę normatywną prawa do prywatności formułuje także art. 17 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167) oraz art. 12 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, a w polskim porządku prawnym prawo do prywatności zostało też zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.) przez ogólną zasadę poszanowania wolności człowieka wyrażoną w art. 31, a także art. 47 Konstytucji, który jest wyrazem prawa do prywatności w ścisłym znaczeniu; szerzej w tym zakresie J. Sobczak, *Orientacja seksualna jako prawo człowieka*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, 2009, nr 1–2, s. 72 i n.), bowiem prawo do życia prywatnego zawiera w sobie fizyczną oraz moralną integralność osoby, co obejmuje także aspekt jej życia seksualnego (ang. *the physical and moral integrity of the person, including his or her sexual life*; tak Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z dnia 26 marca 1985 r. w sprawie X. i Y. przeciwko Holandii, skarga nr 8978/80, seria A, nr 91, ust. 21–27). Zatem prawo do życia prywatnego można w powyższym kontekście rozumieć jako prawo (podstawę) także do samostanowienia o swoim życiu seksualnym (formach aktywności seksualnej) jako najbardziej intymnej sferze życia prywatnego jednostki. Jawi się tu koncepcja wolności seksualnej rozumianej jako prawo do wolnego od wpływów osób trzecich i środowiska kreowania swojego życia seksualnego przez jednostkę. Szerzej o meandrach wyprowadzenia specjalnej kategorii wolności w aspekcie życia seksualnego człowieka, tj. wolności seksualnej z prawa do ochrony życia prywatnego i dylematach z tym związanych, zob. J. Matynia-Kłos, *Przestępstwo seksualnego wykorzystania bezradności lub niepoczytalności*, rozprawa doktorska, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2023, s. 49–50, https://www.bip.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Justyna_Matynia-K%C5%82os__Przest%C4%99psstwo_seksualnego_wykorzystania_bezradno%C5%9Bci_lub_niepoczytalno%C5%9Bci_-_rozprawa_doktorska.pdf [dostęp: 5.10.2025].

z racji wyznawanego systemu wartości, pozostaje co do zasady dozwolone prawem (jest niezakazane prawnie) dla osób pełnoletnich³, nie dotyczą natomiast treści porno-

- 3 Ochrona dobrostanu psychicznego i fizycznego małoletnich przed treściami pornograficznymi nie stanowi przedmiotu wywodu objętego niniejszym artykułem. Jednak w wątku ochrony dzieci i młodzieży przed dostępem do treści pornograficznych odnotować należy na gruncie prawa unijnego regulacje prawne dotyczące ochrony małoletnich użytkowników przed dostępem (ograniczeń dostępu) do treści o charakterze pornograficznym szkodliwie oddziaływających na ich zdrowie, rozwój psychofizyczny w postaci art. 6a dodanego dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. do treści znowelizowanej Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) (Dz. Urz. UE L 303/69), zgodnie z którym rozszerzono ochronę małoletnich przed szkodliwymi treściami, tzn. prawodawca unijny nałożył na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, że operatorzy telekomunikacyjni i dostawcy usług internetowych mają obowiązek zapewnienia ograniczenia dostępu i blokowania treści w audiowizualnych usługach medialnych (nadawcy telewizyjni, usługi medialne udostępniane na żądanie), które mogą zaszkodzić fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, natomiast najbardziej szkodliwe treści, jak filmy i nagrania o charakterze pornograficznym, mają podlegać najsurowszym środkom, takim jak np. skuteczne mechanizmy kontroli rodzicielskiej; w tym zakresie szczegółowo m.in. K. Groszkowska, *Prawne możliwości ograniczenia dostępu do pornografii w internecie w Unii Europejskiej*, „Analizy BAS (Biuro Analiz Sejmowych)”, nr 1 (149), s. 1–9, [https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/ADE9944D0A1B8178C1258378004D93D9/\\$file/Analizy%20BAS%20149.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/ADE9944D0A1B8178C1258378004D93D9/$file/Analizy%20BAS%20149.pdf) [dostęp: 5.10.2025]; K. Katana, *Prawne aspekty dobrowolnej aktywności seksualnej online podejmowanej przez małoletnich*, „Dziecko Krzywdzone”. Teoria, badania, praktyka, 19 (2020), nr 4, s. 126–144; A. Matlak, *Wybrane aspekty implementacji do polskiego prawa zmienionej dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych*, „Białostockie Studia Prawnicze”, 27 (2022), nr 1, s. 38, <https://doi.org/10.15290/bsp.2022.27.01.03>. Odnotować należy, że przedmiotowe regulacje zostały wdrożone (implementowane) do polskiego porządku prawnego Ustawą z 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii (Dz. U. z 2021 r. poz. 1676), która weszła w życie 1 listopada 2021 roku; szerzej na ten temat zob. E. Duda-Staworko, *Pojęcie usługi platformy udostępniania wideo w prawie polskim i Unii Europejskiej*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, 75 (2022), nr 12, s. 36–46, <https://doi.org/10.33226/0137-5490.2022.12.5>. Nowelizacja, posługując się w art. 18 ust. 4 ustawy opisowym pojęciem audycji lub innych przekazów „zagrożających fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, w szczególności zawierających treści pornograficzne”, i zabraniając w art. 47e ustawy ich publicznego udostępniania bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych lub innych odpowiednich środków mających na celu ochronę małoletnich przed ich odbiorem, wprowadziła także nowe zasady (metody) ochrony małoletnich przed szkodliwymi treściami w ramach audiowizualnych usług na żądanie, nakładając na podmioty dostarczające usługi audiowizualne obowiązek odpowiedniego kwalifikowania i oznaczania audycji wideo lub innych przekazów, które mogą zagrażać małoletnim w serwisach internetowych; szerzej na ten temat zob. M. Wyrwiński, *Oznaczenia treści audiowizualnych jako metoda ochrony małoletnich przed nieodpowiednimi treściami wideo w Internecie w Polsce*, „Forum Prawnicze”, 2023, nr 5(79), s. 5, [https://doi.org/10.32082/fp.5\(79\).2023.1217](https://doi.org/10.32082/fp.5(79).2023.1217). Najnowszą regulacją prawa unijnego w zakresie ochrony małoletnich przed treściami pornograficznymi jest ujednolicony dla wszystkich członków UE unijny akt o usługach cyfrowych (ang. Digital Services Act, DSA), tj. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE

graficznych skategoryzowanych jako nielegalne (tzw. twardej pornografii⁴, czyli treści zoofilskich, pedofilskich⁵ czy związanych z prezentowaniem przemocy).

(Dz. Urz. UE L 277/1 z 27.10.2022), obowiązujący we wszystkich krajach członkowskich od 17 lutego 2024 r., mający na celu m.in. stworzenie dla małoletnich bezpieczniejszej przestrzeni cyfrowej poprzez wprowadzenie technologicznych rozwiązań ochronnych, mianowicie w art. 28 ust. 1 DSA zobowiązano wszystkich dostawców platform internetowych oferujących dostęp do treści pornograficznych i obecnie dostępnych dla małoletnich do wprowadzenia odpowiednich i proporcjonalnych środków w celu zapewnienia wysokiego poziomu prywatności, bezpieczeństwa i ochrony małoletnich (jako użytkowników usług cyfrowych) w ramach świadczonych drogą elektroniczną usług. Z kolei w polskim porządku prawnym postępuje procedowanie legislacyjne nad przepisami projektu ustawy przygotowanej przez Ministerstwo Cyfryzacji o ochronie małoletnich przed dostępem do treści pornograficznych w Internecie (nr w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów: UD179), która docelowo wprowadzi i nałoży na dostawców usług internetowych (w szczególności serwisów pornograficznych) obowiązek w zakresie ochrony (ograniczenia dostępu) małoletnich do treści pornograficznych w postaci skutecznego wdrożenia stosowania mechanizmu weryfikacji wieku użytkowników. Tenże projekt ustawy jest wynikiem prac i rekomendacji działającej od kwietnia 2024 roku przy Ministerstwie Cyfryzacji niesformalizowanej grupy roboczej ds. ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi w Internecie, w tym zwłaszcza treści pornograficznych, która zrzesza szerokie grono instytucji, organizacji, w tym przedstawicieli administracji publicznej, instytucji naukowych oraz organizacji pozarządowych (m.in. fundacji i stowarzyszeń zajmujących się ochroną dzieci).

4 Z. Lew-Starowicz, *Seksuologia sądowa*, Warszawa 2000, s. 408–409.

5 W zakresie zwalczania pornografii dziecięcej przyjęto szereg międzynarodowych i unijnych aktów prawnych, m.in. (historycznie najnowsze): Protokół Fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii przyjęty w Nowym Jorku w dniu 25 maja 2000 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 76, poz. 494; Polska jest jego stroną od 4 marca 2005 roku), Konwencję Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych sporządzoną w Lanzarote dnia 25 października 2007 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 608; Polska jest stroną od 1 czerwca 2015 roku) oraz Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej zastępującą decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335 z 2011 r. Nr 335, s. 1 z późn. zm.), która w art. 25 ust. 1 nakłada na państwa członkowskie obowiązek podjęcia środków niezbędnych do zapewnienia szybkiego usunięcia stron internetowych zawierających lub rozpowszechniających pornografię dziecięcą (definicję pojęcia „pornografii dziecięcej” zawarto w art. 2 lit. c dyrektywy) utrzymywanych na ich terytorium oraz podjęcia działań w celu zapewnienia usunięcia takich stron utrzymywanych poza ich terytorium, a w ust. 2 przyznaje państwom członkowskim możliwość blokowania stron internetowych zawierających lub rozpowszechniających pornografię dziecięcą wśród użytkowników Internetu na swoim terytorium; szerzej na ten temat A. Grzesiok-Horosz, *Ochrona przed treściami nielegalnymi i szkodliwymi na platformach udostępniania video*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne”, 21 (2023), nr 1, s. 63–81, <http://dx.doi.org/10.25167/osap.5083>.

1. Autoginefilna pornografia perswazyjna jako hipnotyczny gatunek pornografii internetowej

Pornografia, a w szczególności pornografia internetowa (udostępniana za pomocą sieci Internet), wywołuje negatywne konsekwencje dla jej odbiorców, często prowadząc do bardzo silnego uzależnienia⁶ przejawiającego się w postaci nałogowego z niej korzystania⁷. Paradoksalnie występująca z coraz większą częstotliwością konsumpcja pornografii w cyberprzestrzeni, objawiająca się w powszechnym, szybkim i anonimowym dostępie⁸ do bodźców seksualnych w postaci różnorodnych materiałów pornograficznych, wciąż pozostaje zjawiskiem społecznie bagatelizowanym, często nie-

- 6 Uzależnienie od pornografii, które w poprzednich latach definiowane było z pomocą różnych koncepcji teoretycznych i określane za pomocą różnych nazw, np. zaburzenie hiperseksualne (hiperseksualność) bądź kompulsywne zaburzenie seksualne, jest formą tzw. uzależnienia behawioralnego, które w terminologii psychologicznej definiuje się jako formę zaburzenia impulsów seksualnych lub popędów związaną z przymusową powtarzalnością pewnych czynności w stadium uzależnieniowym. Przejawia się najczęściej w niekontrolowanych lub nadmiernych intensywnych powtarzających się zachowaniach seksualnych (zespół kompulsywny), które prowadzą do upośledzenia w życiu jednostki. Uzależnienie od pornografii zostało przez Światową Organizację Zdrowia (World Health Organization, WHO) włączone do 11 wersji Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób (International Classification of Diseases 11th Revision, ICD-11) jako forma kompulsywnego zaburzenia seksualnego (Compulsive Sexual Behavior Disorder).
- 7 Kompulsywne poszukiwanie i konsumowanie treści pornograficznych może prowadzić do szkodliwego wpływu na różne aspekty życia użytkowników, tj. doświadczania szeregu negatywnych konsekwencji w postaci m.in.: negatywnych stanów emocjonalnych (zaburzeń nastroju, depresji) i konfliktu wewnętrznego osoby uzależnionej, głównie wskutek utraty kontroli nad użytkowaniem pornografii i nieudanych prób jej rzucenia, eskalacji zapotrzebowania i zaabsorbowania poszukiwaniem coraz bardziej ekstremalnych treści, niekontrolowanej masturbacji, dysfunkcji w zakresie zdrowia seksualnego (zaburzeń erekcji, wytrysku, zmniejszonego libido), zakłócenia zdolności danej osoby do funkcjonowania w życiu zawodowym i osobistym, problemów relacyjnych, rozpadu związków, wycofania społecznego, zaniedbywania kontaktów z rodziną i przyjaciółmi, ingerencji uzależnienia w codzienne obowiązki i przewartościowania pornografii nad pracę jako źródło utrzymania, kompulsywnych zaburzeń hiperseksualnych (np. nimfomanii, wielości partnerów seksualnych, przygodnego, anonimowego seksu z nieznanymi), zniekształconego postrzegania kobiet i mężczyzn w zakresie ich podmiotowości. Szerzej na ten temat m.in. S.W. Kraus, V. Voon, M.N. Potenza, *Should Compulsive Sexual Behavior be Considered an Addiction?*, „Addiction”, 111 (2016), no. 12, s. 2097–2106, <https://doi.org/10.1111/add.13297>; E. Kowalewska i in., *Spotlight on Compulsive Sexual Behavior Disorder: A Systematic Review of Research on Women*, „Neuropsychiatric Disease and Treatment”, 16 (2020), s. 2025–2043, <https://doi.org/10.2147/NDT.S221540>; K. Lewczuk i in., *Withdrawal and Tolerance as Related to Compulsive Sexual Behavior Disorder and Problematic Pornography Use – Preregistered Study Based on a Nationally Representative Sample in Poland*, „Journal of Behavioral Addictions”, 11 (2022), nr 4, s. 979–993, <https://doi.org/10.1556/2006.2022.00076>.
- 8 Sposób, w jaki stale postępujące zmiany technologii informacyjnych wpływają na ludzkie zachowania seksualne oraz dokonują zmian w obszarze seksualności człowieka, to z pewnością obszar wymagający odrębnych, autonomicznych i interdyscyplinarnych badań.

dostrzegany⁹, a najczęściej ograniczanym wyłącznie do kwestii ewentualnych sankcji dla użytkowników pornografii w postępowaniach karnych bądź cywilnych¹⁰. W rzeczywistości uzależnienie od pornografii internetowej jako kompulsywne zaburzenie zachowań seksualnych (patologiczna hiperseksualność)¹¹ pozostaje w zakresie czynników psychologicznych, neuronalnych i podstawowych mechanizmów, pokrewnych z innymi już ustalonymi i zbadanymi uzależnieniami, jak: patologiczny hazard, uzależnienie od substancji psychoaktywnych czy gier komputerowych (video)¹². Silnie

- 9 Pornografię internetową jako realną epidemię XXI wieku słusznie diagnozuje Bogdan Stelmach, *Psychiczno-moralne i społeczne skutki pornografii*, „Teologia i Moralność”, 15 (2020), nr 1, s. 121–134, <https://doi.org/10.14746/tim.2020.27.1.08>.
- 10 W zależności od okoliczności w niektórych sprawach karnych zdiagnozowane uzależnienie seksualne może być wykorzystywane jako okoliczność łagodząca przy wyroku skazującym.
- 11 Na temat wpływu pornografii internetowej na zmianę neurofizjologicznych stosunków w mózgu człowieka (hiperstymulacja, zwiększenie podaży dopaminy w układzie nagrody w mózgu ludzkim, neuroplastyczność mózgu wskutek stymulacji silnymi bodźcami zmieniającymi emocje, a wpływającymi na układ nagrody) zob. m.in. M. Gola, *Psychologiczne i kliniczne aspekty nałogowego korzystania z pornografii oraz koncepcja neuronalnych mechanizmów tego problemu*, autoreferat habilitacyjny, <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.34539.13602>.
- 12 Wskazać należy, że uzależnienie od pornografii internetowej jest bardziej zbliżone do uzależnienia od gier wideo niż do uzależnienia od seksu. Platformy gamingowe szeroko wykorzystują techniki *gamifikacji*, tj. techniki projektowania behawioralnego bazujące na mechanizmach gier, które nagradzają wykonywanie zadań i dają użytkownikom złudne wrażenie wyboru i kontroli, podczas gdy w rzeczywistości przyczyniają się do znacznego wydłużenia czasu spędzanego przez nich na platformie. Nie dziwi zatem, że uzależnienie od gier wideo i gier komputerowych (zarówno offline, jak i online) stanowi od dłuższego czasu obiekt zainteresowania badaczy i klinicystów jako aktywność, z której korzystanie może przyjmować postać uzależnienia. WHO w ICD-11 wprowadziła w 2018 roku po raz pierwszy nową jednostkę nozologiczną – zaburzenie gamingowe (*gaming disorder*) definiowane jako uzależnienie behawioralne, czyli wzorzec zachowania nałogowego związanego z graniem w gry (cyfrowe lub wideo), charakteryzującego się utratą kontroli nad graniem, wyraźną dominacją grania wśród codziennych aktywności i zainteresowań oraz kontynuacją grania (lub też jego eskalacją) pomimo występowania widocznych negatywnych konsekwencji. Na gruncie amerykańskim Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne (American Psychiatric Association, APA) takie samo uzależnienie behawioralne (jako oddzielną jednostkę diagnostyczną) pod nazwą zaburzenia korzystania z gier internetowych (*Internet Gaming Disorder* – IGD) umieściło w 2013 roku w 5 edycji Klasyfikacji Zaburzeń Psychiczych (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, DSM-5), definiując je jako uporczywe i powracające używanie Internetu w celu korzystania z gier niemających charakteru hazardowego, prowadzące do istotnych szkód lub wyczerpania; szerzej w tym zakresie m.in. M. Koryśko, *Internet Gaming Disorder wśród polskiej młodzieży – analiza profili latentnych symptomów zaburzenia*, „Studia Paedagogica Ignatiana”, 26 (2023), nr 2, s. 147, <https://doi.org/10.12775/SPI.2023.2.007>; P. Grajewski, M. Dragan, *Badanie walidacyjne polskiej wersji kwestionariusza Zaburzenie Grania w Internecie-20 (Internet Gaming Disorder-20, IGD-20)*, „Psychiatria Polska”, 55 (2021), nr 6, s. 1275–1292, <https://doi.org/10.12740/PP/125656>. Podsumowując powyższe definicje, uzależnienie od gier charakteryzuje się kompulsywną, uporczywą, nawracającą grą, która zakłóca obowiązki życiowe, relacje i zdrowie psychiczne graczy, prowadząc do szeregu wyniszczających konsekwencji,

uzależniający wpływ pornografii internetowej trwale modyfikuje sposób myślenia odbiorców i powoduje, że ich upodobania seksualne stają się z czasem coraz bardziej ekstremalne lub wręcz dewiacyjne, co skutkuje najczęściej wyszukiwaniem nowych gatunków (rodzajów) coraz bardziej niszowej pornografii, niejednokrotnie sprzecznych z naturalnymi preferencjami seksualnymi użytkowników. Takim określonym gatunkiem pornografii internetowej jest tzw. pornografia perswazyjna, która jako źródło stymulacji seksualnej nie tylko dodatkowo wzmacnia cykl uzależniający odbiorcy, ale ponadto próbuje formować świadomość użytkownika w kierunku wyboru określonego obiektu seksualnego celem doprowadzenia nawet do zmiany pierwotnej orientacji seksualnej¹³. Ta nowatorska forma mediów określana mianem autoginefilnej pornografii perswazyjnej (autogynephilic persuasive pornography – AGPP), znana w subkulturze jako tzw. *sissy hypno porn*¹⁴, jest rodzajem pornografii zapewniającej męskiemu

np.: nieodwracalnego zaburzenia mózgu, upośledzenia społecznego w postaci ograniczenia relacji społecznych (u małoletnich utraty przyjaciół, pogorszenia ocen, niezdolności do uczęszczania i funkcjonowania w szkole), pogorszenia funkcji poznawczych i umysłowych, agresywnych zachowań, stresu, zaburzeń snu, depresji, niedoboru pamięci werbalnej, braku zainteresowania innymi sportami czy hobby. Ponadto w przypadkach zaprzestania korzystania z gier zaobserwowano także objawy odstawienia (wściekłość, złość, agresję, cierpienie). W grudniu 2022 roku kanadyjski sąd w Quebecu zatwierdził pozew zbiorowy przeciwko Epic Games, Inc., twórcy niezwykle popularnej gry wideo Fortnite Battle Royale (F.N. v. Epic Games Canada, 2022 QCCS 4551 [Can. Que.]). Poszczególne pozwy rodziców małoletnich użytkowników gier o odszkodowania przeciwko producentom gier za szkody (negatywne skutki), jakie wywołało doprowadzenie użytkowników do uzależnienia od gier, opisują szczegółowo techniki stosowane przez producentów (jak systemy premii, możliwość dokupienia pewnych elementów zwiększających szanse na zwycięstwo w grze, systemy nagradzania czy możliwość dokonywania transakcji w celu zdobycia kolejnego poziomu), które przyczyniły się do uzależnienia (sprzyjają uzależnieniu) ich dziecka oraz wpłynęły negatywnie na jego zdrowie. Ponadto powodowie oskarżają twórców i producentów gier, że aby zapewnić sobie ze strony użytkowników ich kompulsywne zaangażowanie, śledzą wzorce gier użytkowników w czasie rzeczywistym i opracowują schematy i metody mające na celu zwiększenie długości i częstotliwości każdorazowej rozgrywki. W tym celu zatrudniają psychologów behawioralnych i neurologów do celowego projektowania przez programistów oprogramowania powodującego, że gry są bardziej uzależniające. Dlatego też poszkodowani gracze powołują w pozwach, że przy zakupie gry (i przed rozpoczęciem zaangażowania się w grę) nie wyrażali wyraźnej czy dorozumianej zgody na tego typu manipulacje, zob. w tym zakresie m.in. A. Caffarone, *Virtual Gaming, Actual Damage: Video Game Design That Intentionally and Successfully Addicts Users Constitutes Civil Battery*, „Duke Law & Technology Review”, 23 (2023), nr 1, s. 55–88.

- 13 Pojęcie orientacji seksualnej odnosi się do ukierunkowania pragnień romantycznych/emocjonalnych i seksualnych wobec osób płci tej samej, innej lub zarówno tej samej, jak i innej, szerzej zob. W.Ł. Dragan, G. Iniewicz (red.), *Orientacja seksualna. Źródła i konteksty*, Warszawa 2020, s. 191.
- 14 Termin „autogynelia” (*autogynephilia*) odnosi się do orientacji seksualnej, w której heteroseksualny biologiczny mężczyzna jest podniecony seksualnie przez ideę bycia lub stania się kobietą (skłonność do identyfikowania się jako kobieta). Szerzej w zakresie pojęcia i charakterystyki autoginefilnej pornografii perswazyjnej zob. J. Bubiło, *Wybrane zagadnienia prawne wpływu (oddziaływania psychologicznego) przekazu podprogowego (percepcji subliminalnej), zawartego w pornografii perswazyjnej na*

odbiorcy odpowiednie środowisko mentalne do angażowania się – w celu zwiększenia pobudzenia seksualnego stępionego z powodu nadużywania mainstreamowych treści pornograficznych – w formy eksperymentów seksualnych napędzanych koncepcjami mieszania płci poprzez wyobrażanie sobie siebie jako osoby o tożsamości transpłciowej. Odbywa się to za pomocą form zawierających motywy hipnotyczne: języka, wizualizacji lub narracji w multimedialnych cyfrowych (audio, wideo, dźwięk w tle, gif, obraz, napisy tekstowe) celowo zaprojektowanych w taki sposób (np. jako strumień szybko następujących po sobie sugestywnych obrazów), aby wchodzić w perswazyjną interakcję z użytkownikiem, tj. aby poprzez bezpośrednie zwracanie się do widza, dawanie mu instrukcji, nakazywanie podporządkowania się hipnozie (praniu mózgu – ang. *brainwashing*) przekonywać go do wymuszonej erotycznej autofeminizacji, aby sugestywnie zachęcić słuchacza lub widza do przyjęcia jako własnych pragnień o kobiecości, zniewieściałości, do myślenia o sobie jako kobiecie (fantazje o staniu się kobietą lub choćby tylko upodobnieniu się do niej poprzez strój, zadbane, wydepilowane ciało itp.). To sprawia, że odbiorcy osiągają intensywną formę satysfakcji/ekscytacji erotycznej, mając nieświadomie do czynienia z rodzajem metapornografii na miarę hipnotycznego seansu. Nieświadomy odbiorca tego typu treści pornografii hipnotycznej ma do czynienia z ciągiem intencjonalnych taktyk psychologicznych i perswazyjnych wykorzystujących dorobek psychologów behawioralnych i neurobiologów (technik psychologii behawioralnej), z celowo zaprojektowanym szkodliwym dla odbiorców systemem manipulacyjnym, w którym świadomie projektowane i tworzone są uzależniające hipnotyczne materiały dla użytkowników. Zapoznanie się z nimi ma w samym założeniu ich twórców nie tylko tworzyć uzależniające kompulsywne zachowania (będące szkodą samą w sobie), ale wręcz systematycznie tłumić lub niszczyć u odbiorców ich męską tożsamość, aby docelowo na nowo (odmiennie niż dotychczas) ukształtować (zmienić) ich preferencje seksualne (orientację seksualną), identyfikując ją jako transpłciową. Podkreślić należy, że choć co do zasady wszystkie gatunki cyfrowej pornografii można funkcjonalnie definiować przez ich uzależniające właściwości i kompulsywną konsumpcję, to jednak w przypadku pornografii perswazyjnej intencjonalnie (z wyraźnym zamiarem) tworzone są hipnotyczne materiały zawierające celowo wbudowane elementy uzależniające, maksymalizujące zaangażowanie odbiorców, które w założeniu ich twórców mają skutkować nie tylko utrwalaniem szkodliwych dla odbiorców wzorców seksualnych, ale także nieakceptowaną i nieświadomą (przynajmniej w początkowym etapie) przez odbiorców neuroadaptacją, tj. zmianą (przekształceniem) seksualnych upodobań użytkowników.

tożsamość płciową (orientację seksualną) jej odbiorców (konsumentów), „Facta Simonidis”, 16 (2023), nr 2, s. 234–235.

2. Oddziaływanie pornografii perswazyjnej na sferę integralności seksualnej (poczucia przynależności do danej płci) odbiorców

Wielokrotna ekspozycja na treści zawarte w autoginefilnej pornografii perswazyjnej wzmacnia połączenia neuronalne, sprawiając, że przekazywane jej odbiorcom podprogowo komunikaty stają się dla nich bardziej naturalne i trudniejsze do zakwestionowania – podświadomość odbiorców chłonie zapętlone komunikaty, które z czasem stają się częścią ich własnej wewnętrznej narracji, w użytkowniku rozwija się wręcz „druga osoba”, która reaguje pozytywnie na płynące z tego typu treści wyzwalcze, polecenia czy wręcz akty degradacji seksualnej przy jednoczesnym upośledzeniu zdolności odbiorcy do skutecznej obrony przed głęboko szkodliwym i destrukcyjnym efektem, który w najlepszym razie zakłóca obraz siebie, a w najgorszym powoduje trwale formatowanie świadomości odbiorcy. Choć nie jest zamierzeniem autora ani sugerowanie, ani analizowanie w niniejszej publikacji potencjalnego związku pomiędzy konsumpcją tego gatunku pornografii a forsowaniem tożsamości trans (promowaniem i zachęcaniem do transgenderyzmu), to jednak już w samej koncepcji tworzenia (produkowania) tego typu materiałów dla uzależnionych od pornografii odbiorców dostrzegalny jest związek z transhumanizmem jako pragnieniem stworzenia nowego człowieka z nową świadomością płci.¹⁵ Bowiem wykorzystując uzależnienie odbiorców pornografii perswazyjnej, warunkuje się ich do normalizacji dewiacyjnych zachowań i przekonań, do zaakceptowania ich degradacji seksualnej i erozji własnej tożsamości seksualnej. Nie chodzi zatem jedynie o zaspokajanie istniejących indywidualnych pragnień u niektórych odbiorców, ale o świadome, zamierzone kształtowanie preferencji seksualnych, normalizację i celową promocję ekstremalnych kategorii pornografii perswazyjnej, takich jak połączenie hipnozy i trans pornografii. Chodzi nie tylko o wywieranie chwilowego wpływu, ale świadome tworzenie i pielegnowanie uzależnienia, kształtowanie nawyków określonego rodzaju u długoterminowych konsumentów pornografii perswazyjnej niezdolnych do stawienia oporu swoim kompulsywnym zachowaniom. W zamierzeniu twórców (projektantów) pornografii perswazyjnej obcowanie z wytworzonymi materiałami na doprowadzić użytkowników do ponownego

15 Dodatkowym potwierdzeniem takiej koncepcji jest fakt, że zasadniczo tego typu pornografia cechuje się brakiem celu komercyjnego, jest z reguły pornografią niekomercyjną, która nie jest tworzona przede wszystkim dla zysku. Intrygująca badawczo jawi się również kwestia, że twórcami tego typu materiałów pornograficznych są także indywidualni użytkownicy (zapewne wcześniejsi odbiorcy tego typu treści), co przy niekomercyjnym udostępnianiu stworzonych przez nich materiałów wiedzie do konkluzji, że są to zapewne osoby, które same są transpłciowe, bądź też osoby, które stale zapoznając się z tego typu materiałami i pozostając po ich przemożnym wpływie, same z biegiem czasu zaczynają je tworzyć, niejako „infekując” tego typu treściami kolejnych odbiorców.

ukształtowania ich seksualności (zmiany ich orientacji psychoseksualnej) przez konsumpcję określonego przekazu pornograficznego, szczególnie jeżeli odbiorcy tego rodzaju treści pornograficznych nie tylko nie działają z pełnym rozeznanem, z jakiego rodzaju uzależniającymi materiałami pornograficznymi się zetkną, ale nie wyrazili także świadomej zgody na stanie się obiektami tego rodzaju formy wpływu (kontroli psychicznej). Zatem w takich przypadkach indywidualna autonomia użytkownika w podejmowaniu własnych decyzji w zakresie legalnej aktywności seksualnej napotyka gatunek co prawda legalnej pornografii, ale tworzony intencjonalnie celem aktywnego kształtowania, a nawet docelowej przebudowy, zmiany nie tylko preferencji seksualnych, ale wręcz całej seksualności (matrycy seksualnej) odbiorcy. Podkreślić należy, że nawet u osoby cierpiącej na długotrwałe uzależnienie od pornografii jako takiej treści zawarte w pornografii perswazyjnej nie tylko podsycają dotychczasowe uzależnienie, ale mogą być niezwykle toksyczne ze względu na intensywność tego rodzaju pornografii i zawartych w niej podprogowych przekazów. Ponadto długotrwałe korzystanie z pornografii perswazyjnej zakłóca u odbiorców także ogólny dobrostan emocjonalny i funkcje poznawcze, takie jak percepcja czasowa i podejmowanie decyzji, zwiększając ich podatność na lęk, depresję i izolację społeczną. Jednocześnie występuje u nich szereg objawów zaburzenia obsesyjno-kompulsywnego, jak np.: poważne zaburzenia nastroju, agresywne zachowanie, utrata panowania nad sobą, niestabilność emocjonalna, nerwowość, drażliwość, uczucie intensywnego emocjonalnego niepokoju i przygnębienia (odrętwienia), zaburzenia lękowe, zaburzenia snu, wysoki poziom odczuwanego stresu, niska samoocena, niższe zdolności poznawcze, brak skupienia i cierpliwości, bezsenność, niejednokrotnie poważne problemy ze zdrowiem psychicznym. Konsumpcja tego typu materiałów prowadzi nie tylko do długotrwałego stanu emocjonalnego cierpienia, psychicznej udręki, ale również do obniżenia dotychczasowej sprawności seksualnej (m.in. zaburzeń erekcji, niezdolności do orgazmu). Finalnie u niektórych z odbiorców może dojść do problemów tożsamościowych (zaburzeń tożsamości płciowej) prowadzących do identyfikowania się jako osoba transpłciowa czy nawet podjęcia indukowanej, „narzuconej” z zewnątrz decyzji o tranzycji (prawnej, medycznej i społecznej)¹⁶.

16 W przypadkach korekty płci i etapów procesu prowadzącego do tranzycji (terapii hormonalnej, operacji chirurgicznych) nieuchronnie pojawiają się na niwie regulacji cywilnoprawnej pytania o kwestię odpowiedzialności prawnej (i jej podstawę), o ustalenie kręgu podmiotów odpowiedzialnych w sytuacji, gdy odbiorca treści pornografii perswazyjnej, który pod jej wpływem zdecydował się na dokonanie tranzycji, po upływie pewnego czasu od jej przeprowadzenia dojdzie jednak do przekonania, że zarówno postrzeganie siebie jako osoby transpłciowej, jak i próba zmiany płci były wywołane zaburzonym procesem decyzyjnym, stanowiły wynik wyłącznie pozostawiania odbiorcy pod tak silnym wpływem pornografii perswazyjnej, że wówczas została podjęta decyzja o dokonaniu detranzycji.

Podsumowanie

Integralność (wolność) seksualna człowieka stanowi dobro pojęciowo trudne do uchwycenia¹⁷, a problematyka ingerencji w tą sferę (i ochrony przed nią) u odbiorcy pornografii perswazyjnej stanowi na gruncie regulacji prawa obszar dotychczas niezba-

- 17 W seksuologii funkcjonują dwa pojęcia: identyfikacji płciowej (ang. *gender identity*), określanej także jako pierwotna identyfikacja płciowa, płeć psychiczna, poczucie przynależności do danej płci, płeć odczuwana lub tożsamość płciowa (przeżywanie i identyfikowanie siebie jako kobiety, mężczyzny albo osoby niebinarnej; szerzej w tym zakresie zob. B. Grabski i in. [red.], *Dysforia i niezgodność płciowa. Kompendium dla praktyków*, Warszawa 2020, s. 267), oraz roli płciowej (ang. *gender role*) będącej zbiorem zachowań uznawanych przez społeczeństwo za charakterystyczne i właściwe dla danej płci. Z kolei konstytucyjnych źródeł uregulowania wolności seksualnej jako dobra prawnie chronionego należy upatrywać w wolności (art. 31 Konstytucji RP) oraz prawie do prywatności (art. 47 Konstytucji RP); szerzej na temat pojęcia wolności seksualnej zob. A. Wądołowska, *Wolność seksualna jako przedmiot ochrony prawnokarnej*, „Prokuratura i Prawo”, 4 (2007), s. 139–140 i powołana tam literatura. W polskiej doktrynie prawniczej i orzecznictwie przeważa pogląd, że płeć (tożsamość płciowa) człowieka jako niezmienna, zdeterminowana genetycznie cecha biologiczna utożsamiana najczęściej z zespołem cech pozwalających odróżnić osobniki męskie od żeńskich (na podstawie narządów płciowych w postaci jajników u kobiet i jąder u mężczyzn) jest elementem praw stanu, które to prawa należą do kategorii dóbr osobistych człowieka, chronionych przez przepisy art. 23 i 24 kodeksu cywilnego. Stąd też poczucie przynależności do danej płci może być uznane za dobro osobiste na gruncie art. 23 k.c. Z kolei orientację seksualną można określić miarą odczuwania pociągu seksualnego do ludzi określonej płci (zob. w tym zakresie M. Grzyb, *Tożsamość płciowa to nie płeć – refleksje na tle wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 29.09.2020 r., V Ca 2686/19*, „Prawo w Działaniu”. Sprawy cywilne, 52 [2022], s. 255–271, <https://doi.org/10.32041/pwd.5211>) jako swobodę samodecydowania o sobie w kontekście wyboru kontaktów seksualnych. Zatem na gruncie polskiego prawa cywilnego dostrzegalne jest dobro osobiste odnoszące się do prawa jednostki do wolności (samostanowienia) w sferze własnej tożsamości płciowej, lecz nie jest ono w sposób precyzyjny i jednoznaczny zdefiniowane. Natomiast nauka prawa karnego posługuje się sformułowaniem wolności seksualnej jako dobra chronionego na gruncie rozdziału XXV kodeksu karnego, polegającego na swobodnym i niezależnym, wolnym od jakichkolwiek nacisków czy zamachów prawie do samostanowienia (swobodzie do samookreślenia) w obrębie własnego życia seksualnego (form współżycia, partnera takich czynności, a także ich częstotliwości). Z kolei dokumentem prawa międzynarodowego publicznego dokonującym wyróżnienia wolności seksualnej jako osobnej kategorii prawa człowieka jest przyjęta w 1999 r. na XIV Światowym Kongresie Seksuologów w Hongkongu Deklaracja Praw Seksualnych Człowieka, ostatecznie opublikowana i zarekomendowana przez WHO (przyjęta 26 września 1999 roku, a opublikowana w 2002 roku; https://www.wzp.pl/sites/default/files/deklaracja_pr aw_seksualnych_czlowieka.pdf [dostęp: 5.10.2025]), w której wybrzmiewa koncepcja wolności seksualnej jako prawa do samostanowienia człowieka o kształcie swojego życia seksualnego. Zgodnie z zapisami deklaracji sfera życia seksualnego człowieka została oddzielona od konotacji fizjologicznych i zwrócona ku względom wolnościowym i autonomicznym właściwym dla każdego człowieka. Taki wniosek wysnuwa Natalia Glińska, stwierdzając, że wynika to z kilkukrotnego podkreślenia przez twórców deklaracji wagi przyjemności seksualnej i zrównania jej z funkcją prokreacyjną; zob. N. Glińska, *Własne ciało-operatywność praw seksualnych i reprodukcyjnych w Polsce*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis”, 5 (2016), nr 2, s. 38 i n.

dany. Dlatego tematyka przedstawiona w artykule powoduje szereg problemów badawczych na niwie prawnej: czy pełnoletnim odbiorcom treści autoginefilnej pornografii perswazyjnej w związku z konsumpcją uzależniających hipnotycznych materiałów oddziałujących określonym przekazem na ich podświadomość, pod wpływem których faktycznie doszłoby do zmiany (przekształcenia) upodobań seksualnych (orientacji psychoseksualnej) odbiorców, przysługuje w związku z tym ochrona prawna (w oparciu o prawo do ochrony własnej orientacji seksualnej) i jakiego rodzaju prawne instrumenty ochrony ich interesów wchodziłyby w grę¹⁸, czy też konieczne jest dopiero stworzenie instrumentów prawnych, które zapewniłyby właściwą ochronę prawną w tym zakresie? Czy co do zasady można sklasyfikować definicyjnie odbiorców tego typu pornografii z uwagi na zagrożenia z nią związane jako konsumentów, np. na niwie prawa unijnego, i objąć ich przynajmniej w pewnym zakresie przepisami dotyczącymi ochrony konsumentów? Czy przysługują takim odbiorcom i w jakich przypadkach ewentualne roszczenia odszkodowawcze, a w przypadku odpowiedzi twierdzącej, do kogo dokładnie skierowane (jakich podmiotów – platform internetowych, na których zamieszczono tego typu materiały, czy też raczej indywidualnych użytkowników takich platform, którzy w celu niekomercyjnym zamieszczają także tego typu materiały)? Według jakich podstaw podmioty odpowiedzialne miałyby ponosić ewentualną odpowiedzialność prawną (skoro nie zawarto żadnej umowy/relacji umownej pomiędzy odbiorcą

18 Rozważając w świetle przepisów Unii Europejskiej jedynie ewentualną możliwość ograniczenia dostępu do pornografii perswazyjnej w Internecie, należy podkreślić, że wytwarzanie i rozpowszechnianie niezakazanych prawnie treści o charakterze pornograficznym w Internecie należy w świetle prawa UE z zakresu traktatowych swobód rynku wewnętrznego, w szczególności przepływu przedsiębiorczości i świadczenia usług, do objętych ochroną swobód traktatowych, choć – jak słusznie podnosi Kamila Groszkowska – przedmiotowe prawa i wolności ekonomiczne nie mają jednak charakteru absolutnego, bowiem zgodnie z art. 52 w związku z art. 62 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej ograniczenia lub nawet wyłączenia tych swobód (takich jak dostarczanie użytkownikom treści o charakterze pornograficznym) są dopuszczalne, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia ochrony określonych dóbr publicznych, tj. ochrony porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego (szerzej w tym zakresie K. Groszkowska, *Prawne możliwości ograniczenia dostępu do pornografii*, s. 2). Chociaż brak jest ustalenia wiążącej definicji tych pojęć w przepisach UE, a państwa członkowskie posiadają kompetencję do samodzielnego decydowania, co wchodzi w ich zakres, tego typu ograniczenia lub zakaz świadczenia działalności gospodarczej związanej z działalnością pornograficzną w Internecie jako wyjątki od ogólnych zasad traktatowych nie powinny być interpretowane rozszerzająco oraz podlegałyby kontroli sprawowanej przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, m.in. w zakresie zgodności z zasadą proporcjonalności (szerzej w tym zakresie J. Łacny, *Możliwość ustawowego ograniczenia dostępu do pornografii w internecie w świetle przepisów Unii Europejskiej z zakresu swobód przepływu przedsiębiorczości i świadczenia usług (art. 49 i 56 TFUE) oraz odpowiedzialności usługodawców będących pośrednikami (art. 15 dyrektywy o handlu elektronicznym)*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu”, 2019, nr 1[61], s. 72–74, <https://doi.org/10.31268/ZPB.AS.2019.07>).

a np. indywidualnym użytkownikiem platformy internetowej zamieszczającym nań tego typu niekomercyjne materiały, z których korzystał odbiorca)¹⁹ i dokładnie za co (za doprowadzenie do uzależnienia od tego typu treści hipnotycznych, za skłonienie, za przekonanie do zmiany orientacji seksualnej)?²⁰ Wielce problematyczna jawi się także kwestia, czy w ogóle i w jaki bezsporny sposób odbiorca byłby kiedykolwiek w stanie wykazać (udowodnić), że postrzeganie siebie jako osoby transpłciowej czy chęć tranzycji została spowodowana przede wszystkim czy nawet wyłącznie zapoznawaniem się (i następnie uzależnieniem) z tego typu materiałami pornograficznymi, bowiem ewentualna chęć tranzycji mogła przecież tkwić w podświadomości odbiorcy już wcześniej bądź mogła wynikać wyłącznie z jego własnych pragnień czy wyborów? Nie można bowiem ignorować takich użytkowników, którzy świadomie w ramach podniety seksualnej czy też raczej nadmiernej i niekontrolowanej konsumpcji treści pornograficznych w poszukiwaniu seksualnej przyjemności dobrowolnie poddawali się wielokrotnie ekspozycji na tego typu materiały w ramach swojej dobrowolnej aktywności seksualnej online, w ramach świadomego (choć jako osoby które z pewnością uwięzły w tym uzależnieniu i stopniowo tracące zdolność kierowania własnym życiem seksualnym) angażowania się w taką właśnie aktywność o charakterze erotycznym. Czy w takich przypadkach chęć ewentualnej tranzycji nie okazałaby się po prostu ekstremalną seksualną fantazją, która wymknęła się im w pewnym momencie spod kontroli? Nie bez znaczenia byłaby tu również kwestia indywidualnej podatności/wrażliwości odbiorców (szczególnie z już wcześniej w pełni ukształtowanym wzorcem własnej matrycy seksualnej) na tego typu treści hipnotyczne, zwłaszcza w przypadkach osób o skłonnościach biseksualnych. Jako kwestię mającą potencjalne znaczenie odnotować należy także, że przy korzystaniu z tego typu materiałów mamy również do czynienia z darmowym, bezpłatnym korzystaniem z tego rodzaju pornografii internetowej. Nie pojawia się zatem (a przynajmniej nie jako reguła) komercyjny, zarobkowy charakter tej kategorii pornografii po stronie podmiotów ją tworzących. Odpowiedzi na powyższe pytania przekraczają ramy niniejszej publikacji, bez wątpienia jednak

-
- 19 Wskazać należy, że m.in. treść art. 8 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, formułując „prawo do poszanowania życia prywatnego”, wyklucza dyskryminację ze strony władz publicznych, ma chronić jednostkę przed arbitralną ingerencją władz publicznych, a nie odnosi się wprost do relacji cywilnoprawnych.
- 20 Podkreślić należy, że twórcy tego typu pornografii nie tyle zaniedbują ochrony odbiorców poprzez nie ostrzeganie o ryzyku uzależnienia, o niebezpieczeństwie swoistej kontroli psychicznej bądź nie wdrażanie środków mających na celu ograniczenie tego ryzyka, lecz przeciwnie, w sposób zaplanowany, celowo starają się doprowadzić swoich odbiorców do zamierzonych i w pełni przewidywanych szkód w zdrowiu psychicznym, przejawiających się np. w zmianie, przekształceniu ich preferencji seksualnych i wszystkich skutków z tym związanych.

udzielenie na nie wyczerpujących odpowiedzi wymagać będzie dalszych pogłębionych badań uwzględniających interdyscyplinarne ujęcie przedmiotowej tematyki.

References/Bibliografia

AKTY PRAWNE

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych): Dz. Urz. UE L 303/69.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej zastępującą decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW: Dz. Urz. UE L 335 z 2011 r. Nr 335, s. 1 z późn. zm.
- Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2: Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.: Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.
- Konwencja Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych sporządzoną w Lanzarote dnia 25 października 2007 r.: Dz. U. z 2015 r. poz. 608 z późn. zm.
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.: Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167.
- Protokół Fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii przyjęty w Nowym Jorku w dniu 25 maja 2000 r., Dz. U. z 2007 r. Nr 76, poz. 494 z późn. zm.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych): Dz. Urz. UE L 277/1 z 27.10.2022.
- Światowa Organizacja Zdrowia Seksualnego, Deklaracja seksualnych praw człowieka, https://www.wzp.pl/sites/default/files/deklaracja_praw_seksualnych_czlowieka.pdf [dostęp: 5.10.2025].
- Ustawa z 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii, Dz. U. z 2021 r. poz. 1676.

ORZECZNICTWO

- Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z dnia 26 marca 1985 r. w sprawie X. i Y. przeciwko Holandii, skarga nr 8978/80, seria A, nr 91, ust. 21–27.
- Wyrok SN z dnia 23 listopada 2010 r., IV KK 173/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 2302.

OPRACOWANIA

- Basior E., *Świat pornograficzny zawarty w cyberprzestrzeni – rozważania wokół art. 202 kk*, „Człowiek w Cyberprzestrzeni”, 2017, nr 3, s. 25–35.

- Bubilo J., *Wybrane zagadnienia prawne wpływu (oddziaływania psychologicznego) przekazu podprogowego (percepcji subliminalnej), zawartego w pornografii perswazyjnej na tożsamość płciową (orientację seksualną) jej odbiorców (konsumentów)*, „Facta Simonidis”, 16 (2023), nr 2, s. 234–235, <https://doi.org/10.56583/fs.2315>.
- Caffarone A., *Virtual Gaming, Actual Damage: Video Game Design That Intentionally and Successfully Addicts Users Constitutes Civil Battery*, „Duke Law & Technology Review”, 23 (2023), nr 1, s. 55–88.
- Dragan W.Ł., Iniewicz G. (red.), *Orientacja seksualna. Źródła i konteksty*, Warszawa 2020.
- Duda-Staworko E., *Pojęcie usługi platformy udostępniania wideo w prawie polskim i Unii Europejskiej*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, 75 (2022), nr 12, s. 36–46, <https://doi.org/10.33226/0137-5490.2022.12.5>.
- Filar M., *Pornografia*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, 1993, nr 8–9, s. 24–32.
- Filar M., *Pornografia. Studium z dziedziny polityki kryminalnej*, Toruń 1977.
- Filar M., *Przestępstwa seksualne w nowym kodeksie karnym*, w: *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, z. 2, Warszawa 1997, s. 7–74.
- Glińska N., *Własne ciało-operatywność praw seksualnych i reprodukcyjnych w Polsce*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis”, 5 (2016), nr 2, s. 35–52.
- Gola M., *Psychologiczne i kliniczne aspekty nałogowego korzystania z pornografii oraz koncepcja neuronalnych mechanizmów tego problemu*, autoreferat habilitacyjny, <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.34539.13602>.
- Grabski B. i in. (red.), *Dysfonia i niezgodność płciowa. Kompendium dla praktyków*, Warszawa 2020.
- Grajewski P., Dragan M., *Badanie walidacyjne polskiej wersji kwestionariusza Zaburzenie Granica w Internecie-20 (Internet Gaming Disorder-20, IGD-20)*, „Psychiatria Polska”, 55 (2021), nr 6, s. 1275–1292, <https://doi.org/10.12740/PP/125656>.
- Groszkowska K., *Prawne możliwości ograniczenia dostępu do pornografii w internecie w Unii Europejskiej*, „Analizy BAS (Biuro Analiz Sejmowych)”, nr 1(149), s. 1–9, [https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/ADE9944D0A1B8178C1258378004D93D9/\\$file/Analizy%20BAS%20149.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/ADE9944D0A1B8178C1258378004D93D9/$file/Analizy%20BAS%20149.pdf) [dostęp: 5.10.2025].
- Grzesiok-Horosz A., *Ochrona przed treściami nielegalnymi i szkodliwymi na platformach udostępniania video*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne”, 21 (2023), nr 1, s. 63–81, <http://dx.doi.org/10.25167/osap.5083>.
- Grzyb M., *Tożsamość płciowa to nie płeć – refleksje na tle wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 29.09.2020 r., V Ca 2686/19, „Prawo w Działaniu”*, Sprawy cywilne, 52 (2022), s. 255–271, <https://doi.org/10.32041/pwd.5211>.
- Katana K., *Prawne aspekty dobrowolnej aktywności seksualnej online podejmowanej przez małoletnich*, „Dziecko Krzywdzone”. Teoria, badania, praktyka, 19 (2020), nr 4, s. 126–144.
- Kotyśko M., *Internet Gaming Disorder wśród polskiej młodzieży – analiza profili latentnych symptomów zaburzenia*, „Studia Paedagogica Ignatiana”, 26 (2023), nr 2, s. 145–169, <https://doi.org/10.12775/SPI.2023.2.007>.
- Kowalewska E. i in., *Spotlight on Compulsive Sexual Behavior Disorder: A Systematic Review of Research on Women*, „Neuropsychiatric Disease and Treatment”, 16 (2020), s. 2025–2043, <https://doi.org/10.2147/NDT.S221540>.
- Kozłowska P., Kucharska M., *Prawnokarne aspekty pornografii*, „Prokuratura i Prawo”, 1999, nr 4, s. 25–41.
- Kraus S.W., Voon V., Potenza M.N., *Should Compulsive Sexual Behavior be Considered an Addiction?*, „Addiction”, 111 (2016), nr 12, s. 2097–2106, <https://doi.org/10.1111/add.13297>.
- Lewczuk K. i in., *Withdrawal and Tolerance as Related to Compulsive Sexual Behavior Disorder and Problematic Pornography Use – Preregistered Study Based on a Nationally Representative*

- Sample in Poland*, „Journal of Behavioral Addictions”, 11 (2022), nr 4, s. 979–993, <https://doi.org/10.1556/2006.2022.00076>.
- Lew-Starowicz Z., *Seksuologia sądowa*, Warszawa 2000.
- Łacny J., *Możliwość ustawowego ograniczenia dostępu do pornografii w internecie w świetle przepisów Unii Europejskiej z zakresu swobód przepływu przedsiębiorczości i świadczenia usług (art. 49 i 56 TFUE) oraz odpowiedzialności usługodawców będących pośrednikami (art. 15 dyrektywy o handlu elektronicznym)*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu”, 2019, nr 1(61), s. 70–78, <https://doi.org/10.31268/ZPBAS.2019.07>.
- Matlak A., *Wybrane aspekty implementacji do polskiego prawa zmienionej dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych*, „Białostockie Studia Prawnicze”, 27 (2022), nr 1, s. 37–54, <https://doi.org/10.15290/bsp.2022.27.01.03>.
- Matynia-Kłos J., *Przestępstwo seksualnego wykorzystania bezradności lub niepoczytalności*, rozprawa doktorska, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2023, https://www.bip.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Justyna_Matynia-K%C5%82os__Przest%C4%99pstwo_seksualnego_wykorzystania_bezradno%C5%9Bci_lub_niepoczytalno%C5%9Bci_-_rozprawa_doktorska.pdf.
- Sobczak J., *Orientacja seksualna jako prawo człowieka*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, 2009, nr 1–2, s. 72–90.
- Stelmach B., *Psychiczno-moralne i społeczne skutki pornografii*, „Teologia i Moralność”, 15 (2020), nr 1, <https://doi.org/10.14746/tim.2020.27.1.08>.
- Warylewski J., *Pornografia – próba definicji*, w: *Pornografia*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2011, s. 11–29.
- Warylewski J., *Pornografia w Internecie – wybrane zagadnienia prawnokarne*, „Prokuratura i Prawo”, 2002, nr 4, s. 52–61.
- Wądołowska A., *Wolność seksualna jako przedmiot ochrony prawnokarnej*, „Prokuratura i Prawo”, 4 (2007), s. 139–147.
- Wyrwiński M., *Oznaczenia treści audiowizualnych jako metoda ochrony małoletnich przed nieodpowiednimi treściami wideo w Internecie w Polsce*, „Forum Prawnicze”, 2023, nr 5(79), s. 3–15, [https://doi.org/10.32082/fp.5\(79\).2023.1217](https://doi.org/10.32082/fp.5(79).2023.1217).

